

Barnkonsekvensanalys/prövning av barnets bästa

Frågan som prövas:

Vilka konsekvenser som kan följa för enskilda barn av de förslag till förändringar som förvaltningen anger i revideringen av HKF 6320.

Bakgrund:

Förvaltningen har identifierat ett behov av en översyn och revidering av författningssamlingen i sin helhet för att säkerställa att innehållet i föreskriften är i enlighet med rådande lagstiftning samt för att öka tillgängligheten text och strukturmässigt för medborgaren.

Förvaltningen föreslår i samband med revideringen följande förslag till ändringar i innehållet för författningssamlingen:

- En huvudmans rätt att inhämta intyg som styrker behov av vistelsetid utifrån förvärvsarbete eller studier skrivs in i författningssamlingen.
- Ett grunderbjudande för vistelsetid i fritidshem och öppen fritidsverksamhet för barn eller elever vars föräldrar varken arbetar eller studerar införs.
- Möjlighet till att nyttja fem studiedagar som kvalitetshöjande åtgärd förs in
- Öppen fritidsverksamhet ska i och med revideringen erbjuda samma ramtid som vanligt fritidshem. I nuvarande regelverk anges att öppet fritidshem är undantaget skyldigheten att ha öppet inom ramtiden 06:30-18.00.

Vilka barn berörs:

Samtliga barn och elever som är inskrivna i kommunalt fritidshem, kommunal öppen fritidsverksamhet samt fristående fritidshem som inte ligger vid en skolenhet. Framtida inskrivna barn i kommunalt fritidshem, kommunal öppen fritidshemsverksamhet samt fristående fritidshem som inte ligger vid en skolenhet.

Vilka blir konsekvenserna för barnen av att genomföra beslutet/förändringen:

Vad gäller förtydligandet om en huvudmans rätt att begära in intyg som styrker vistelsetid utifrån förvärvsarbete eller studier förväntas beslutet inte vara en process som påverkar barn och elever i någon särskild utsträckning. Det är formalia som troligtvis inte kommer märkas av för dem.

Införandet av ett gemensamt grunderbjudande för alla barn och elever förväntas få positiva konsekvenser för likvärdigheten i erbjudandet av fritidshem och öppen fritidsverksamhet. En riskfaktor med nuvarande system är att rektorer kan komma att göra olika bedömningar och att det därför kan skilja i rätten till fritidshem och öppen fritidsverksamhet för barn eller elever med samma grundförutsättningar beroende på vilken skolenhet barnet eller eleven är inskriven i. Förslaget förväntas

få särskilt stora konsekvenser för barn och elever som lever i social utsatthet där fritidshemmet kan vara en viktig faktor för trygghet och hälsa.

Förslagen gällande att samma ramtid ska gälla för såväl fritidshem som öppen fritidsverksamhet förväntas också enbart få positiva konsekvenser för kommunens barn. Det är en fråga om när man är mogen att stå helt utan tillsyn. Som elvaåring kan det exempelvis upplevas som obehagligt att vara ensam i bostaden under ett antal timmar på eftermiddagen, särskilt om barnet har stödbehov i sin vardag.

En extra studiedag för fritidshemmet och den öppna fritidsverksamheten är tänkt som en åtgärd att höja kvalitén på verksamheten. Den extra dag då tillsynen ska lösas för barnet kan eventuellt ge vissa kortsiktiga konsekvenser för barnet eller eleven då denne om föräldrarna inte själva kan lösa omsorgen denne behöver delta i annan ersättningsverksamhet. De positiva konsekvenserna för barnet eller eleven med bättre förutsättningar för fritidshemmet att planera och följa upp verksamhet bör dock överväga de negativa på längre sikt.

Finns det barn som skulle bli särskilt påverkade av beslutet/förändringen?

Barn och elever som lever i social utsatthet samt barn och elever i behov av särskilt stöd.

Vilka artiklar ur barnkonventionen aktualiserar frågan:

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barn

Artikel 28–29

Barnets rätt till utbildning.

Finns rättslig vägledning i frågan (lagar och rättspraxis):

Rätt att begära in intyg för att fastställa elevens vistelsetid

14 kap. 5 § i skollagen (210:800). En elev i någon av de skolformer som anges i 3 § ska erbjudas utbildning i fritidshemmet i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om eleven har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt.

14 kap. 6 § i skollagen (210:800). Elever ska även i andra fall än som avses i 5 § erbjudas utbildning i fritidshem, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av sådan utbildning.

14 kap. 7 § i skollagen (210:800). Fritidshem ska erbjudas till och med vårterminen det år då eleven fyller 13 år. Från och med höstterminen det år då eleven fyller 10 år får öppen fritidsverksamhet erbjudas i stället för fritidshem, om eleven inte på grund av fysiska, psykiska eller andra skäl är i behov av sådant särskilt stöd i sin utveckling som endast kan erbjudas i fritidshem

Ovanstående lagparagrafer innebär att lagstiftaren gjort skillnad på vilka barn som har rätt till utbildning inom fritidshem samt att delta vid öppen fritidsverksamhet samt i vilken omfattning. Motsvarande skrivelse som återfinns i 8 kap. 6§ i skollagen 82010:800) och som ger barn till föräldrar som är föräldralediga eller arbetslösa rätt till förskola saknas. Med detta blir naturligt för en huvudman att genom intyg säkerställa omfattningen av rätten till fritidshem för en elev. Det åligger föräldern att bevisa att denne har rätt till vistelsetid utifrån förvärvsarbete eller studier. En huvudman får dock alltid vara mer generös än lagen kräver och kan därför genom ett generellt beslut ge viss tillgång till utbildning i fritidshem för alla elever oavsett föräldern sysselsättning.

Öppen fritidsverksamhet

Den öppna fritidsverksamheten räknas som annan pedagogisk verksamhet och regleras i 25 kap. i skollagen:

25 kap. 4 § Enligt 14 kap. 7 § får en huvudman under vissa förutsättningar erbjuda öppen fritidsverksamhet i stället för fritidshem.

Den öppna fritidsverksamheten ska genom pedagogisk verksamhet komplettera utbildningen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och andra särskilda utbildningsformer i vilka skolplikt kan fullgöras.

Verksamheten ska erbjuda barnen möjlighet till utveckling och lärande samt en meningsfull fritid och rekreation

Till skillnad mot fritidshemmet är öppen fritidsverksamhet/fritidsklubb är inte en del av skolväsendet och omfattas inte av någon läroplan. Öppen fritidsverksamhet hör till det som i skollagen kallas för annan pedagogisk verksamhet.

Syftet med öppen fritidsverksamhet är att den ska komplettera skolan. Den kompletterar skolan innehållsmässigt men också tidsmässigt eftersom den erbjuds utanför skoltid. Verksamheten ska erbjuda barnen möjlighet till utveckling och lärande samt en meningsfull fritid och rekreation. Den ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov samt utformas så att den främjar allsidiga kontakter och social gemenskap.

Vägledning kring kraven på öppetid för öppen fritidsverksamhet återfinns de i äldre förarbetet till gamla skollagen.

Där framgår det att för barn mellan tio och tolv år ska en öppen, enklare form av skolbarnsomsorg än fritidshem kunna erbjudas, s.k. öppen fritidsverksamhet. I den öppna fritidsverksamheten är barnen inte inskrivna och barngrupperna kan vara större. Verksamheten behöver inte erbjuda samma grad av omvårdnad och tillsyn som fritidshemmen och den integrerade skolbarnsomsorgen, men ska i gengäld erbjuda de äldre barnen en verksamhet som är mer anpassad till dessa åldersgruppers behov. Den kan bedrivas i samarbete med annan fritidsverksamhet eller föreningslivet.

Vidare framgår det att öppettider bör i möjligaste mån anpassas till föräldrarnas arbetstider och att förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg i första hand bör

tillhandahållas i sådan omfattning att föräldrarna kan sköta sina arbeten eller studier.

Proposition 1993/94:11 ”Utvidgad lagreglering på barnomsorgsområdet, m.m. s. 32-33 och s. 44 Lagar och förordningar: www.skolverket.se/regelverk

Likställighetsprincipen

Likställighetsprincipen i 2 kap. 3 § i Kommunallagen (2017:725) anger att kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Förslaget om ett gemensamt grunderbjudande innebär att kommunen säkerställer att likställighetsprincipen följs i och med att alla elever inkluderas i grunderbjudandet och inte enbart vissa elever.

Finns forskning som kan ge vägledning i frågan:

Anna Klerfelt,, Sveriges enda docent i pedagogik med inriktning mot fritidshemspedagogik (utbildningsformen saknar professor i ämnet) anger följande om fritidshemmets betydelse:

Ingen annanstans i världen finns en verksamhet för barns fritid som lyder under skollag, läroplan och FN:s konvention om barnets rättigheter. Och som har en lärarutbildning specifikt riktad mot arbete i fritidshem. Pedagogiken är unik i det att den utgår från barnens perspektiv och är kombinerad med omsorg. Det handlar om att genom lek stötta barns tillit till andra och sig själv. Att motverka utanförskap och bidra till trygghet. Det formella uppdraget är att komplettera verksamheten i skolan och att kompensera för skillnader i olika livsvillkor och värna elevernas rätt till likvärdig utbildning i fritidshemmet.

SU 25 September 2020

I övrigt saknas forskning i stort som belyser effekten av att elever deltar i fritidshem. För förskolan finns däremot forskning inom området. Då skolformerna i mångt och mycket påminner om varandra kan därför antas att de effekter som forskning påvisar för barn som går i förskolan också kan appliceras på fritidshemmet.

Internationella metastudier visar att barn som gått i förskola fullföljer motsvarande gymnasiestudier, de utbildar sig längre och har högre sysselsättning och högre lön. De tre studier som beräknar samhällsnyttan finner att nyttan överstiger kostnaderna med relativt god marginal. Förvaltningen har som utgångspunkt att motsvarande effekter också gäller för barn som är inskrivna i fritidshem.

Barn från familjer med lägre utbildning och inkomst gynnas mer av förskola, medan de få studier som finner negativa effekter gör det primärt för barn från familjer med hög utbildning och inkomst. Det finns inga tydliga könsskillnader. (Dietrichson, Kristiansen, Nielsen 2018)

Folkhälsomyndigheten lyfter i sin rapport ”Förskolans påverkan på barns hälsa” (2017) fram att förskola, med den utformning som finns i de nordiska länderna, tycks ha positiva effekter på barnen. En förutsättning är den höga kvaliteten.

Studierna som sammanställningen vilar på tyder på att barn som gått i förskola har bättre språkliga och matematiska färdigheter, färre psykiska problem och infektioner, högre utbildningsnivå och högre inkomster i vuxen ålder.
(Sid. 18-19)

Barnets/barnens åsikter i frågan:

Frågan är ställd på ett generellt plan varvid inhämtande av enskilda barns åsikter ej har genomförts. Erfarenheter av barns reaktioner och åsikter visar dock att få barn upplever det tryggt att vara ensam i hemmet under längre perioder samt att barn som lever i social utsatthet är i stort behov av fritidshem för att få sina behov tillgodosedda.

Vårdnadshavares åsikter i frågan:

Frågan är ställd på ett generellt plan varvid inhämtande av enskilda vårdnadshavares åsikter ej har genomförts.

Vilka ekonomiska konsekvenser kan följa av beslutet/förändringen:

Förvaltningens bedömning efter handläggningen i ärendet är att de förslag till förändringar i innehållet som anges i och med revideringen inte bör medföra några betydande ekonomiska konsekvenser för Huddinge kommun. Förslagen kan genomföras inom befintlig ekonomisk ram. Inskrivningsgraden på fritidshem förväntas inte att öka i och med införandet av grunderbjudandet då rektorerna redan erbjuder alla barn som önskar plats men genom individbeslut. De flesta grundskolors öppna fritidsverksamhet har redan samma öppettid som fritidshemmet och i de flesta fall samarbetar båda dessa verksamheter. Förslaget förväntas därmed inte medföra ökade kostnader för personal.

Samlad bedömning om barnets bästa:

Efter genomförd barnkonsekvensanalys/prövning av barnets bästa är förvaltningens bedömning att förslagen som framförs i revideringen av HKF 6320 kan genomföras i enlighet med barnets bästa. Förslagen förväntas i huvudsak enbart få positiva konsekvenser för barn och elever i Huddinge kommun.